

הוראה מספר 13 – גילוי לכללים, לנהלים עיקריים ולנתוני שוק במערכת תשלומים

מבוקרת ובמערכת תשלומים מבוקרת מיועדת

1. מבוא

בהתאם לסעיף 8 לחוק מערכות תשלומים, התשס"ח-2008 (להלן: "החוק"), חלה חובה על מפעיל מערכת מבוקרת לגבש כללים אשר יבטיחו את יציבותה, יעילותה ותפקודה התקין של המערכת. בהתאם לעקרון מספר 23 של העקרונות לתשתיות השוק הפיננסי (PFMI), שפורסמו באפריל 2012 על ידי הוועדה למערכות תשלומים וסליקה של ה-BIS (CPSS) והארגון הבינלאומי של רשויות ניירות ערך (IOSCO), לתשתית שוק פיננסי יהיו כללים ונהלים ברורים ומקיפים ועליה לספק מידע בכמות מספקת כדי לאפשר למשתתפים להבין כהלכה את הסיכונים, את העמלות ואת העלויות המהותיות האחרות הנגרמות מהשתתפות בתשתית השוק הפיננסי. הכללים והנהלים העיקריים מחייבים גילוי לציבור.

הוראה זו מסדירה את הדרישה מהמערכות המבוקרות והמבוקרות מיועדות בדבר מתן גילוי לכללים, לנהלים עיקריים ולנתוני שוק. מערכת תשלומים צריכה להגיש מידע מספק למשתתפיה ולמשתתפים פוטנציאליים על מנת לאפשר להם לזהות ולהבין בבירור את כלל הסיכונים ותחומי האחריות הנובעים מהשתתפות במערכת. הכללים, הנהלים וכל מידע נלווה אחר צריך להיות מדויק, מעודכן וזמין לכלל המשתתפים הקיימים והפוטנציאליים.

2. הגדרות

"מערכת תשלומים", "מערכת מבוקרת",	
"מערכת מבוקרת מיועדת",	
"מפעיל של מערכת תשלומים"-	כהגדרתם בחוק מערכות תשלומים ;
"מפעיל מערכת תשלומים" או "מפעיל מערכת"-	מפעיל של מערכת תשלומים מבוקרת ומפעיל של מערכת תשלומים מבוקרת מיועדת ;
"הפיקוח על מערכות התשלומים" או "הפיקוח"-	יחידת הפיקוח על מערכות תשלומים באגף מערכות תשלומים וסליקה בבנק ישראל ;
"משתתף במערכת תשלומים"-	מי שמוגדר כמשתתף על פי כללי המערכת ;
"כללי מערכת"-	הכללים שעל פיהם מופעלת מערכת תשלומים ;

3. תחולה

- 3.1. הוראה זו תחול על כל מפעיל מערכת תשלומים אשר הוכרזה על ידי הנגיד כמערכת מבוקרת או מערכת מבוקרת מיועדת.
- 3.2. בנק ישראל רשאי בנסיבות העניין להתיר או לפטור מערכת תשלומים מתחולת סעיפים מסוימים בהוראה זו ולחזור בו מהפטור הניתן.

4. כללים ונהלים

- 4.1. הנהלים והכללים צריכים לכלול תיאור ברור, בין היתר, של הרכיבים הבאים:
- 4.1.1. מבנה המערכת.
 - 4.1.2. פעילות המערכת.
 - 4.1.3. חובות וזכויות של המערכת ומשתתפיה.
 - 4.1.4. תפקידי המערכת ומשתתפיה.
 - 4.1.5. תהליכים שיבוצעו בשגרה, במצבי חירום ובקרות אירועים חריגים כדוגמת כשל של משתתף.
 - 4.1.6. תהליכים לטיפול בבעיות פיננסיות ותפעוליות במערכת.
 - 4.1.7. תהליכים להצעה ולהטמעה של שינויים בכללים ונהלים של המערכת וכן תהליכים לעדכון המשתתפים בדבר אותם שינויים.
 - 4.1.8. הרמה שבה מפעיל המערכת יכול להפעיל שיקול דעת בקבלת החלטות מהותיות אשר משפיעות באופן ישיר על פעילות המערכת, לרבות במצבי חירום ובקרות אירועים חריגים¹.
 - 4.1.9. תהליכים למזעור ניגודי עניינים שעלולים להיווצר בעת הפעלת שיקול דעת על ידי מפעיל המערכת.
 - 4.2. מפעיל המערכת יאמץ כללים ונהלים ברורים ומקיפים אשר יהיו שקופים באופן מלא למשתתפים ובתנאי שאין בגילוי זה פגיעה ביציבותה, יעילותה ותפקודה התקין של המערכת.
 - 4.3. מפעיל המערכת יגלה לציבור נהלים עיקריים וכללים רלוונטיים ובתנאי שאין בגילוי זה פגיעה ביציבותה, יעילותה ותפקודה התקין של המערכת.

5. הבנת הכללים, הנהלים והסיכונים על ידי המשתתפים

- 5.1. מפעיל המערכת יספק למשתתפים את כל ההדרכה והמידע הנחוצים להם להבנת כללי ונהלי המערכת ואת הסיכונים הנשקפים להם מהשתתפותם במערכת.
- 5.2. מפעיל המערכת יספק הדרכה למשתתפים חדשים טרם תחילת השימוש במערכת והדרכה תקופתית נוספת, לפי הצורך, למשתתפים קיימים.

¹ לדוגמא, נהלי המערכת עשויים לקבוע כי יופעל שיקול דעת בעת קבלת החלטה על הארכת שעות הפעילות וזאת על מנת לאפשר טיפול בבעיות שוק או תפעול בלתי צפויות.

- 5.3. מפעיל המערכת יספק גילוי לכל משתתף בדבר מבחנים שנערכו לצורך זיהוי וניהול סיכונים, תוצאות המשתתף וכל מידע אחר שיסייע למשתתף להבין ולנהל את הסיכונים הפוטנציאליים הנובעים מההשתתפות במערכת.²
- 5.4. מפעיל המערכת יגלה למשתתפים דגשים עיקריים בהסדרי ההמשכיות העסקית של המערכת.
- 5.5. מפעיל המערכת יזהה את המשתתפים שפעילותם מעידה על חוסר הבנה או ציות לכללים, לנהלים ולסיכונים. במקרים אלו, מפעיל המערכת ינקוט בצעדים לתיקון חוסר ההבנה הנתפס מצד אותו משתתף וכן כל פעולה אחרת הנחוצה על מנת להגן על המערכת ומשתתפיה.³

6. **עמלות ועלויות מהותיות אחרות למשתתפים**

- 6.1. מפעיל המערכת יגלה לציבור מידע אודות:
- 6.1.1. העמלות שהמערכת גובה ברמת כל שירות שהיא מציעה.
- 6.1.2. מדיניות ההנחות שלה.
- 6.1.3. רשימת שירותיה שבתשלום.
- 6.1.4. מבנה המערכת, טכנולוגיות בשימוש ונוהלי התקשורת המשפיעים על עלות הפעלתה.
- 6.2. מפעיל המערכת ימסור הודעה למשתתפים ולציבור אודות כל שינוי בשירותיה ובעמלות זמן סביר מראש.

7. **מסגרת הגילוי ומידע אחר**

- 7.1. מפעיל המערכת יגלה למשתתפים ולציבור מידע כללי נוסף שיכלול, בין היתר, את הרכיבים הבאים:
- 7.1.1. שמות המשתתפים הישירים והעקיפים.
- 7.1.2. ימי ושעות פעילות המערכת.
- 7.1.3. המסגרת הכוללת לניהול סיכונים.
- 7.1.4. מחזור החיים השגרתי של תהליכי הסליקה והסילוקין של עסקה הכולל מידע אודות האופן שבו המערכת מעבדת עסקאות, ציר הזמן של האירועים, תיקוף ובדיקות שמתבצעות ותחומי האחריות של כלל הצדדים.
- 7.1.5. מצבה הכספי של מערכת התשלומים.
- 7.1.6. משאביה הכספיים של המערכת לספיגת הפסדים אפשריים.
- 7.1.7. סטטיסטיקות ביצוע שונות.

² מפעיל המערכת יודא כי בעת מתן גילוי למידע על המבחנים שנערכו אין חשיפת מידע הנוגעת לפוזיציות של משתתפים אחרים.

³ פעולות אלו יכולות לכלול מתן הודעה להנהלה הבכירה של המשתתף.

7.1.8. נתונים שונים לרבות נתונים בסיסיים אודות כמות וערכי עסקאות.

8. צורות גילוי

- 8.1. מפעיל המערכת יעמיד את המידע והנתונים בערוצי תקשורת נגישים, כגון האינטרנט, תוך שימוש בשפות המקומיות.
- 8.2. הנתונים ילוו בתיעוד מסביר שיאפשר הבנה ופרשנות נכונה של הנתונים.

9. המידע המדווח ותדירות הדיווח

- 9.1. מפעיל המערכת יודיע לפיקוח, באופן מיידי, עם היוודעו על מקרים שבהם פעולות משתתף משקפות סיכון משמעותי או יוצרות עילה לחסימתו או השעייתו מהמערכת⁴.
- 9.2. מפעיל המערכת יעביר לפיקוח אחת לשנה, ועד ליום ה-1 במרץ של כל שנה, את הדיווח הבא:
 - 9.2.1. רשימת כלל הרכיבים להם ניתן גילוי הן למשתתפים והן לציבור.
 - 9.2.2. מיפוי של הרכיבים לפי סוג הרכיב (האם נכלל בכללים, בנהלים או מדובר בנתון כמותי כגון עמלות ונתונים סטטיסטיים).
 - 9.2.3. מיפוי של הרכיבים לפי ערוץ התקשורת בו נעשה שימוש לצורך הגילוי.
 - 9.2.4. רכיבים שאינם גלויים למרות שמפעיל המערכת נדרש לגלותם בהתאם לכלל הסעיפים בהוראה זו והסיבה לאי גילויים.
 - 9.2.5. רשימת משתתפים פוטנציאליים אשר פנו למערכת במהלך השנה לקבלת מידע לצורך השתתפותם.

10. המצאת המידע לבנק ישראל

- 10.1. מפעיל מערכת תשלומים יעביר את המידע שבהוראה זו באמצעות תקשורת מאובטחת ("יישום הכספת"). שימוש ביישום הכספת יבוצע לאחר תיאום מקדים עם הפיקוח על מערכות התשלומים בבנק ישראל. הפיקוח על מערכות תשלומים רשאי לאשר את העברת המידע באמצעים אחרים.
- 10.2. המידע שבהוראה זו יועבר על ידי מפעיל המערכת לאנשי הקשר שימונו לעניין זה בפיקוח על מערכות תשלומים בבנק ישראל.
- 10.3. מפעיל מערכת תשלומים שהעביר מידע לפי הוראה זו, יוודא טלפונית את קבלת המידע אצל אנשי הקשר, כאמור בסעיף קטן 10.2.
- 10.4. מפעיל מערכת תשלומים אשר יושב בתוך מבנה בנק ישראל ועושה שימוש במערכות בנק ישראל, יעביר את המידע שבהוראה זו באמצעות רשת הדואר האלקטרונית הפנימית של בנק ישראל.

⁴ כצעד נלווה לדרישה בסעיף 5.5 להוראה זו.

10.5. המידע על פי הוראה זו ידווח בצורה ממוחשבת.

10.6. הדיווח יתבצע בהתאם למועדים הקבועים בהוראה זו. במידה ומפעיל מערכת התשלומים סבור כי הדיווח לא יתבצע במועד הנקוב, עליו להעביר לפיקוח, באמצעות הדואר האלקטרוני, בקשה בכתב לשינוי מועד הגשת הדיווח. הבקשה תכלול, בין היתר, את הפעולות שננקטו עד בקשת השינוי, את הסיבות לבקשת השינוי במועד הדיווח ואת תאריך היעד המבוקש להגשתו. דיווח שהשינוי במועד הגשתו לא תאושר על ידי הפיקוח על מערכות התשלומים יוגש במועד שנקבע לאותו דיווח.

11. פרסום ועדכון ההוראה

תאריך הפרסום	מהות העדכון
25/04/2018	פרסום ההוראה